

LUONNETESTIN ARVOSTELUOHJE

Hyväksytty Kennelliiton hallituksessa 2.2.2012. Voimassa 1.3.2012 alkaen.

TOIMINTAKYKY

Toimintakykynä pidetään luonteen ominaisuutta, joka saa koiran ilman ulkopuolista pakotetta pitämään puolensa todellista tai kuviteltua vaaraa vastaan. Voidaan hyvin ajatella, että se, mitä pidetään toimintakykynä, on monen ominaisuuden yhdessä muodostama reaktio. Lähin vastaava inhimillinen vastine toimintakyvyille on rohkeus.

Toimintakyky on koiran kyky hallita tekojaan huolimatta siitä, että se on joutunut pelon valtaan. Toisin sanoen, koira pystyy pelostaan huolimatta toimimaan oikealla tavalla ja tarvittaessa voittamaan pelkonsa päästäkseen päämääräänsä. Koiran käsitys tilanteesta perustuu perimään ja kokemuksiin.

Toimintakyky ei ole mikään muuttumaton ominaisuus, joka pysyisi samana kaikissa tilanteissa huolimatta siitä, että laukaisijoina toimivat ärsykkeet olisivat samat. Kiihkeys vaihtelee eri yksilöiden välillä ja samallakin yksilöllä eri tilanteissa. Kaikilla reviirikäyttäytymisen omaavilla eläimillä oman alueen ja ennen kaikkea sen keskuksen läheisyys vaikuttaa käytökseen. Huolimatta yksilön normaalista toimintakyvystä koirat ovat toimintakykyisempiä lähellä kotiaan. Myös perheenjäsentensä seurassa koira on vähemmän peloissaan, tai on ainakin halukkaampi voittamaan pelkonsa, mikä perustuu koirien laumaviettiin.

Arvostelun perusteet

Toimintakykyä arvioidaan testin kaikissa osasuorituksissa.

+3 Suuri

Koira on rohkea, ei vetäydy kelkalla ohjaajan taakse ja ottaa heti kontaktin kelkkaan. Pimeässä työskentelee määrätietoisesti tauotta ja liikkuu rohkeasti. Toimii kaikissa olosuhteissa järjestelmällisesti ja pelottomasti.

+2 Hyvä

Koira voi mennä ohjaajan taakse kelkalla, mutta ottaa nopeasti kontaktin kelkkaan ilman ohjaajan apuja ja palautuu nopeasti. Pimeässä koira etsii ohjaajan ilman apuja ja löytää ohjaajan lyhyessä ajassa. Koira toimii myös muissa osasuorituksissa järjestelmällisesti.

+1 Kohtuullinen

Koira ottaa kontaktin kelkkaan suurestakin pelästyksestä huolimatta hyvin vähäisillä ohjaajan avuilla. Pimeässä koiraa voidaan joutua kutsumaan.

-1 Pieni

Koira selvästi pelkää kelkkaa ja ohjaaja joutuu auttamaan kontaktin saamisessa käymällä kyykkyyntä kelkan viereen ja puheella. Pimeässä koiraa joudutaan kutsumaan useita kertoja ja koira epäröi ja etenee hitaasti.

-2 Riittämätön

Kelkalla ohjaaja joutuu riisumaan kelkan tai kääntämään sen kyljelleen. Pimeässä joudutaan ohjaajaa siirtämään lähemmäs koiraa ja lisäämään valoa.

-3 Toimintakyvytön

Koira ei ota kontaktia kelkkaan eikä palaudu pelostaan. Pimeässä koira menee ohjaajan luo vasta kun huone on valoisa. Testi loppuu.

TERÄVYYS

Terävyys on ominaisuus, joka saa koiran reagoimaan aggressiivisesti sen tuntiessa itsensä uhatuksi. Terävyysaste on kääntäen verrannollinen ärsytyskynnyksen korkeuteen. Mitä pienempi ärsyke tarvitaan herättämään aggression, sitä korkeampi on terävyysaste.

Arvostelun perusteet

+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua

Koira reagoi aggressiivisesti hyökkäykseen, hyökkääjän tultua selvästi esille. Palautuu nopeasti.

+2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua

Koira reagoi aggressiivisesti heti tai miltei heti hyökkääjän aiheuttaman ensimmäisen rasahduksen jälkeen. Koira on selvästi hyvin aggressiivinen mutta palautuu uhkan päätyttyä.

+1 Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua

Koira reagoi hyvin laimeasti tai ei lainkaan hyökkäykseen, tai osoittaa pelkoa.

-1 Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin

Koira ei reagoi aggressiivisesti hyökkäykseen, mutta ei anna koskea itseensä hyökkäyksen jälkeen.

-2 Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin

Koiran aggressiivisuus on kohtuullista, mutta hyökkäyksen loputtua koira ei palaudu eikä anna koskea itseensä.

-3 Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin

Koira on aggressiivinen heti hyökkäyksen alettua, eikä palaudu lainkaan. Koira käyttäytyy hyökkäävästi ja yrittää purra testaajaa.

PUOLUSTUSHALU

Puolustushalulla tarkoitetaan koiran synnynnäistä taipumusta hyökkäyksen tai hyökkäysyrityksen avulla aktiivisesti puolustaa itseään, laumaansa (ohjaaja) tai reviiriään. Puolustushalu vaihtelee tilanteiden, ympäristön ja koiran mielialojen mukaan. Testissä tarkkaillaan koiran käyttäytymistä tilanteissa, joissa uhan aiheuttaa tuntematon henkilö tai koiran kuvitteleva ärsyke.

+3 Kohtuullinen, hillitty

Koira puolustaa ohjaajaansa: joko haukkuu ja/tai murisee hyökkääjän lähestyessä, pysyy ohjaajan edessä tai sivulla. Koira palautuu nopeasti ja hyväksyy hyökkääjän hyökkäyksen loputtua, lyhyt viive sallitaan.

+2 Suuri, hillitty

Koira puolustaa ohjaajaansa hyvin aggressiivisesti: haukkuu, murisee, näyttää hampaansa ja pysyy ohjaajan edessä. Palautuu melko nopeasti ja hyväksyy hyökkääjän, lyhyt viive sallitaan

+1 Pieni

Koira on ohjaajan sivulla tai takaviistossa, ehkä muutama haukahdus, muuten vaisu esitys. Hyväksyy hyökkääjän samoin kuin luoksepäästävydessä.

-1 Haluton

Koira vetäytyy ohjaajan selän taakse ja/tai pyrkii pako.

-2 Erittäin suuri

Koira puolustaa raivokkaasti ja pyrkii puremaan hyökkääjää. Tarvitsee palautumisaikaa, mutta hyväksyy myöhemmin hyökkääjän.

-3 Hillitsemätön

Koira puolustaa ohjaajaansa ja pyrkii puremaan hyökkääjää eikä palaudu.

TAISTELUHALU

Taisteluhaluksi kutsutaan koiran synnynnäistä taipumusta nauttia taistelusta itsestään ilman, että se perustuisi aggressioon. Käytöstä voidaan kutsua tietynlaiseksi leikkihaluksi-leikiksi, jonka olennaisin osa on taistelu. Taisteluhalu on koiralle moottori, liikkeelle paneva voima.

Arvostelun perusteet

Suorituksen aikana arvostellaan koiran halukkuus tai haluttomuus osallistua leikkiin. Taistelupyrkimysten olemassaolo tai puuttuminen, niiden suuruus, suunta ja voimakkuus arvioidaan. Samoin arvioidaan koiran reaktioiden aikaansaamiseksi tarvittavien ärsykkeiden suuruus.

Taisteluhalu on kääntäen verrannollinen ärsytysvoimakkuuteen. Pienistä ärsykkeistä syntyvät voimakkaat taistelureaktiot ovat merkki suuresta taisteluhalusta. Melko suuri ärsytysvoimakkuus ja pienehköt reaktiot merkitsevät pientä taisteluhalua. Suuri ärsytys ja vain aavistus taisteluhalua merkitsevät riittämätöntä taisteluhalua tai koira on kokonaan haluton taisteluun. Jotta taisteluhalu luokiteltaisiin erittäin suureksi, ei riitä vain voimakas reagointi pieniin ärsykkeisiin, vaan koiran on osoitettava myös sitkeyttä ja oma-aloitteisuutta.

Taisteluhalua arvioidaan testin kaikissa osasuorituksissa.

+3 Suuri

Koira ottaa heti lujan otteen esineestä. Koiran ote on luja ja se ei irrota esineestä uhattaessa. Koira nauttii taistelusta.

+2 Kohtuullinen

Koira ottaa esineen halukkaasti ja ote on melko luja, jonkin verran pureskelua ja otteen korjausta. Mikäli koira irrottaa otteensa uhattaessa sen tulisi ottaa esine uudelleen uhkauksen jälkeen.

+1 Erittäin suuri

Koira ottaa esineen heti lujalla otteella ja taistelee siitä raivokkaasti. Ei irrota uhattaessa ja vetoleikin lopettamisessa on vaikeuksia. Taisteluhalukkuus häiritsee keskittymistä.

-1 Pieni

Koira tarttuu esineeseen, mutta ei taistele vaan pureskelee sitä ja laskee heti irti, kun esineestä vedetään; tai koira ei ota lainkaan esinettä suuhunsa, mutta osoittaa jonkin verran taisteluhalua kelmalla ja muissa osasuorituksissa.

-2 Riittämätön

Koira ei ota esinettä eikä taistele. Noutaa pallon tai kepin heitettäessä. Ei osoita missään osasuorituksessa taisteluhalua.

-3 Haluton

Koira ei ota esinettä eikä ole niistä lainkaan kiinnostunut. Koira väistää leikkijää, joka häiritsee sen rauhaa. Koira ei osoita mitään halukkuutta leukojen tai lihasten käyttöön muissakaan osasuorituksissa.

HERMORAKENNE

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä heikko- tai vahvahermoisuutta sen joutuessa voimakkaisiin ja vaihteleviin sisäisiin jännitystiloihin. Hyvällä hermorakenteella tarkoitetaan kykyä hallita jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä. Hermostuneisuuden oireita koiralla ovat mm. voimakas rauhattomuus, kehon värinä, kohonnut pulssi, joka ei johdu ruumiillisesta rasituksesta, lisääntynyt nieleskely, aiheettomat ja epätarkoituksenmukaiset liikkeet, turvan etsiminen (pyrkiminen ohjaajan luo), ripuli tai oksentelu.

Arvostelun perusteet

Koiran reaktion, teon tai mielentilan määrittäminen hermostuneeksi edellyttää, että sen toiminta on epänormaalia suhteessa ärsykkeisiin ja/tai ärsytykseen. Myös vahvahermoinen koira voi käyttäytyä hermostuneesti, jos ärsykkeiden voimakkuus kasvaa liian suureksi.

Hermorakenteen lujuus arvostellaan ja luokitellaan eri testisuorituksissa näkyvien reaktioiden avulla. Koiran hermoston kuormittuneisuutta voi mitata myös testin lopussa suoritettavalla taisteluleikillä. Jos koira leikkii mielellään vielä testin lopussa, ei se todennäköisesti ole kuormittunut hermostoltaan. Koiran hermorakennetta arvioidaan testin kaikissa osasuorituksissa.

+3 Tasapainoinen ja varma

Koira selviytyy kaikista osasuorituksista erittäin hyvin. Se pystyy hallitsemaan kaikki tilanteet oikea-aikaisesti ja varmasti, pystyy palautumaan välittömästi kulloisenkin osakokeen jälkeen. Koira on koko testin ajan tasapainoinen ja varma.

+2 Tasapainoinen

Koira selviytyy kaikista osasuorituksista hyvin. Se ei ole hermostunut. Koira hallitsee kaikki tilanteet oikea-aikaisesti ja palautuu niistä nopeasti, pystyy käyttäytymään koko testin ajan tasapainoisesti.

+1 Hieman rauhaton

Koira selviytyy kaikista testin osasuorituksista. Siinä on havaittavissa lieviä merkkejä rauhattomuudesta, se rasittuu henkisesti testin edetessä.

Palautumisajan pituus eri osasuoritusten välillä vaihtelee.

-1 Vähän hermostunut

Koirassa on havaittavissa selvää rauhattomuutta ja se hakee osasuorituksissa ohjaajansa tukea. Se vaatii pidemmät palautumisajat osasuoritusten välillä ja sen hermostuneisuudesta johtuva epäohdonmukainen käyttäytyminen on selvästi havaittavissa. Koira liikehtii ja äänтелеe tarpeettomasti.

-2 Hermostunut

Koiralla esiintyy testin aikana voimakasta rauhattomuutta, kehon värinää, lisääntynyttä nieleskelyä, aiheettomia ja epätarkoituksenmukaisia liikkeitä. Se saattaa oksennella ja ripuloida. Koira hakee turvaa itselleen. Sillä on suuria vaikeuksia selviytyä kaikista osakokeista eikä se pysty keskittymään.

-3 Erittäin hermostunut

Kaikki edellä mainitut piirteet ilmenevät erittäin voimakkaana. Koiran sisäiset jännitystilat ovat niin voimakkaat, ettei pysty selviytymään testin kaikista osasuorituksista.

TEMPERAMENTTI

Temperamentilla tarkoitetaan käyttäytymisen vilkkautta, huomiokyvyn nopeutta (tarkkaavaisuutta) sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin.

Suurin osa hyvin sopeutumiskykyisistä koirista on vilkkaita. Vilkas koira on tarkkaavainen ja se vastaanottaa nopeasti uusia ympäristön ärsykyksiä ja tottuu niihin ja niiden merkitykseen.

Erittäin vilkkaat koirat vastaanottavat suuren määrän vaikutteita ympäristöstään, ja seurauksena on liian suuri hajaannus ja pitempi sopeutumis aika. Tämä on vielä korostuneempaa häiritsevän vilkkaissa koirissa, sillä ne ovat lähes kykenemättömiä keskittymään ja olemaan paikallaan. Näillä koirilla sopeutuminen vaikeutuu myös fyysisestä väsymyksestä, jonka ne aiheuttavat itselleen olemalla koko ajan liikkeellä.

Arvostelun perusteet

Arvostelussa huomioidaan koiran yleistä tarkkaavaisuutta, käytöstä ja reagoitinopeutta.

+3 Vilkas

Koiran pitää reagoida häiriöön välittömästi sen alettua. Väistön on oltava nopea, hallittu, lyhyt ja koira suuntaa huomionsa häiriöääntä kohden. Koiralta edellytetään reipasta ja iloista yleisolemusta.

+2 Kohtuullisen vilkas

Koiran reagoitinopeus ja väistö on hieman hitaampi, mutta hallittu ja koiran huomio oikein suuntautunut.

+1 Erittäin vilkas

Reaktio on hyvin nopea, väistämisliike on melko pitkä. Koira ei pysty välittömästi kohdentamaan häiriötä ja siinä esiintyy lievää keskittymiskyvyn puutetta. Koirassa ei ole havaittavissa tasapainottomuutta.

-1a Häiritsevän vilkas

Reaktio on hyvin nopea, väistämisliike melko pitkä. Koira ei pysty välittömästi suuntautumaan häiriöääntä kohden. On kykenemätön keskittymään ja pysymään paikoillaan.

-1b Hieman välinpitämätön

Koiran reaktiot ovat hitaita tai laiskoja ja keskittyminen ärsykkeisiin hajaantuu. Koirassa ei esiinny henkistä tasapainottomuutta.

-1c Impulsiivinen

Koirassa on havaittavissa tasapainottomuutta, impulsiivisuutta tai levottomuutta. Koiran reaktiot ovat hyvin nopeita, käyttäytyminen hetken mielijohdetta noudattavaa ja epäjohdonmukaista.

-2 Välinpitämätön

Koira "elää omissa maailmoissaan", reagoi hitaasti ja välinpitämättömästi häiriöihin ja ärsykkeisiin. Koirassa ei esiinny henkistä tasapainottomuutta.

-3 Apaattinen

Koira ei reagoi mitenkään kohtaamiinsa ulkoisiin ärsykkeisiin.

KOVUUS

Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia.

Arvostelun perusteet

Kovuutta arvioidaan testin kaikissa osasuorituksissa.

+3 Kohtuullisen kova

Koira, joka koettuaan oikea-aikaisen psyykkisen epämiellyttävyyden uudelleen paikalle tuotaessa ei osoita pelon merkkejä ja halua välttää paikkaa.

+2 Kova

Koira, joka uudestaan tuotaessa paikkaan, missä sille aiheutettiin psyykinen epämiellyttävyyden, kulkee suoraan pelästymispaikan ohi. Kovuus näkyy kaikissa osasuorituksissa.

+1 Hieman pehmeä

Koira, joka osoittaa selviä merkkejä siitä, että se haluaisi välttää paikan, missä se pelästytettiin, mutta pystyy ohittamaan pelästytämispaikan suhteellisen läheltä ohjaajan tukemana.

-1 Erittäin kova

Koira, joka ei pelästy tai reagoi lainkaan sille aiheutettuihin epämiellyttävyyksiin koko testin aikana.

-2 Pehmeä

Koira, joka osoittaa selvästi pelästyneensä kohdetta ja osoittaa halunsa välttää paikkaa suhteellisen pitkänkin palautumisajan jälkeen ja vaatii ohjaajalta runsasta houkuttelua.

-3 Erittäin pehmeä

Koira, joka osoittaa pelkoreaktioita kohteessa ja kieltäytyy tulemasta uudelleen paikkaan.

LUOKSEPÄÄSTÄVYYS

Luoksepäästävyydellä tarkoitetaan koiran suhtautumista vieraisiin henkilöihin.

Koira on luoksepäästävä, kun se mielellään ja oma-aloitteisesti hakeutuu muidenkin tapaamiensa ihmisten seuraan kuin ohjaajansa. Koiraa, joka selvästi välttää tutustumista tai joka osoittaa selvää vastenmielisyyttä joutuessaan kosketukseen vieraiden kanssa, kutsutaan pidättyväksi.

Hyväntahtoinen on koira, joka osoittaa hyökkäävyyttä vain uhkaavissa tilanteissa. Hyväntahtoisuus riippuu paljon koiran terävyydestä. Terävän koiran tarkkaavaisuus pieniäkin uhkaärsykeitä kohtaan aiheuttaa sen, että se tekee virhearvioinnin helpommin kuin vähemmän terävät koirat.

Avoimuus tarkoittaa sitä, että koiran todellinen mieliala selvästi ilmenee sen käyttäytymisestä riippumatta siitä, onko tuo käyttäytyminen ihmisen kannalta myönteistä vai kielteistä.

Luoksepäästävyuden arviointiin ei tarvita mitään erikoiskoetta vaan arviointi perustuu täysin testituomareiden havaintoihin koiran käyttäytymisestä sen kohdatessa ihmisiä.

Arvostelun perusteet

Luoksepäästävyuden arviointia suoritetaan koko testin ajan; mm. alkuhaastattelun jälkeen, puolustushalun erikoiskokeen loppuvaiheessa, terävyyskokeen loppuvaiheessa ja päästettäessä koira pimeään huoneeseen.

+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin

Koira, joka houkuttelematta hakeutuu kosketukseen myös vieraiden ihmisten kanssa käyttäytyen ystävällisesti ja avoimesti. Luoksepäästäväksi kutsutaan myös sellaista koira, joka ei tutustu ihmisiin oma-aloitteisesti, mutta sallii tutustuttaa itsensä heihin.

+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen

Koira, joka houkuttelematta tai pienin houkutuksin hakeutuu kosketukseen myös vieraiden ihmisten kanssa, käyttäytyen ystävällisesti. Koira on ns. ujo.

+2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen

Koira, joka ei itse etsi kosketusta vieraaseen ihmiseen ja joka vaatii houkuttelua ennen kuin suostuu tutustumaan.

+1 Mielistelevä

Koira, joka on hyvin halukas hakeutumaan ihmisten seuraan ja osoittaa tyytyväisyyttään liioitellen, esim. hyppimällä, nuolemalla, maassa pyörimällä.

-1 Selvästi pidättyväinen

Koira, joka ei lainkaan salli vieraan ihmisen kosketusta ja johon ei houkutukset tehoa.

-2 Hyökkäävä

Koira, joka ei oma-aloitteisesti hakeudu kosketukseen vieraiden ihmisten kanssa ja osoittaa hyökkäävyyttä.

-3 Salakavala

Koira joka osoittaa tavanomaista tutustumishalukkuutta ja/tai ystävällistä asennetta, mutta joka ilman uhkaa muuttuu varoittamatta aggressiiviseksi.

LAUKAUSPELOTTOMUUS

Koiran laukauspelottomuus testataan ampumalla 9 mm paukkupanoksilla vähintään kaksi ja enintään viisi laukausta. Laukaukset ammutaan n. 20–50 metrin etäisyydeltä huomioiden ympäristöolosuhteet, kuten maaston kaikupohja. Laukauspelottomuus testataan aina testin viimeisenä osasuorituksena. Ampuja sijoitetaan koiralta näkymättömiin, koiran etupuolelle. Tuomarin antamasta merkistä ammutaan ensimmäinen laukaus koiran liikkeellä ollessa. Toinen laukaus ammutaan tuomarin merkistä, ohjaajan ja koiran ollessa paikoillaan. Mikäli on tarpeen koiran reaktioiden selvittämiseksi, voidaan ampua lisälaukauksia.

Arvostelun perusteet

Laukausvarmaksi nimitetään koira, joka käyttäytyy täysin välinpitämättömästi laukauksiin tai joka on niistä vain normaalilla tavalla kiinnostunut.

Koirat, jotka ensimmäisen laukauksen jälkeen käyttäytyvät rauhottomasti, mutta jotka selviävät nopeasti levottomuudestaan ja joille toistetut laukaukset saavat aikaan yhä pienemmän reaktion, luokitellaan laukauskokemattomiksi, ei laukauseroiksi.

Koira, joka reagoi laukauksiin epänormaalin kiihkeästi esim. haukkumalla, hyökkäämällä kohti ampujan suuntaa tai on muuten kiihkeän innostunut ympäristön tapahtumista ja haukkuu, mutta joka ei osoita hermostuneisuutta, kutsutaan paukkuärtyisäksi.

Laukausalttiiksi luokitellaan koira, joka reagoi selvästi, suunnilleen samalla tavalla jokaiseen laukaukseen rauhoittumatta tai hermostumatta enempää ja jonka sisäinen jännite ei nouse sellaiseen asteeseen, että selviä hermostuneisuuden oireita näkyisi.

Laukausaraksi nimitetään koira, joka laukauksen jälkeen reagoi selvän hermostuneesti ja jolla on vaikeuksia mielentasapainonsa palauttamisessa ja joka ammunnan toistuessa osoittaa yhtä suurta tai suurempaa hermostuneisuutta.

+++ Laukausvarma

Koira, joka käyttäytyy täysin välinpitämättömästi laukauksiin tai joka on niistä kiinnostunut vain luonnollisella tavalla.

++ Laukauskokematon

Koira, joka reagoi ensimmäisiin laukauksiin, mutta kuultuaan useamman laukauksen levottomuus pienenee.

+ Paukkuärtyisiä

Koira, jolle ampuminen aiheuttaa selviä aggressiivisia reaktioita äänen suuntaan.

– Laukausaltis

Koira, joka osoittaa melko selvästi epänormaalia, mutta ei hermostunut käyttäytymistä. Reagoi suunnilleen samalla tavalla jokaiseen laukaukseen.

– – – Laukausarka

Koira, joka jokaisen laukauksen jälkeen reagoi hermostuneesti osoittaen yhtä suurta tai suurempaa hermostuneisuutta. Koiralla on vaikeuksia mielentasapainonsa palauttamisessa.